

نون و القلم

خداوند قلم را آفرید تا برای آیندگان بنگارد

شماره و آیه آیات و روایات

تألیف : سکینه پورتنی

محسن صدیق

تلفن : ۰۹۱۵۳۱۶۰۳۷۳

سرشناسنامه: پورتقی، سکینه /

عنوان و پدیدآوران: شهادت در آینه آیات و روایات / تألیف: سکینه پورتقی

مشخصات نشر: مشهد: انتشارات بهار اندیشه ، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۱۴۲ ص

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: فقهی

موضوع: احکام شهید و شهادت

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۰-۲۰

یادداشت: فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

رده بندی کنگره: ۳۹۵ الف ۵۰ آ ۱۵۰ HQ۸۰۱

رده دیویی: ۶۴۶/۷۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۶۱۳۷۲

نشر و پخش همراه ۰۹۱۵۳۱۶۰۳۷۲

شناسنامه کتاب

عنوان:	شهادت در آینه آیات و روایات
تحقیق و تألیف:	سکینه پورتقی
ناشر:	انتشارات بهار اندیشه
نوبت چاپ:	۱۳۹۸
ویراستار:	انتشارات بهار اندیشه
شماره گان:	۱۰۰۰ نسخه
تایپ و صفحه آرا:	اعظم صنعتی
طراح جلد:	توحید صادقی
قیمت:	۱۸۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۶۳۶۳-۲۰-۴

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

۱.....	مقدمه
۵.....	فصل اول : کلیات و مفاهیم
۵.....	مفهوم «حکم» و اقسام آن
۵.....	معنای لغوی «حکم»
۶.....	معنای اصطلاحی «حکم»
۷.....	اقسام حکم
۷.....	حکم نیفی
۸.....	حکم اخی
۸.....	تعریف «شهادت»
۸.....	معنای لغوی «شهادت»
۹.....	معنای اصطلاحی «شهادت»
۱۲.....	وجه تسمیه «شهادت»
۱۴.....	تعریف «شهادت»
۱۴.....	معنای لغوی «شهادت»
۱۴.....	معنای اصطلاحی «شهادت»
۱۶.....	مرگ، واژه ای هم سو با شهادت
۱۸.....	اقسام شهادت
۲۰.....	تعریف «فقه»
۲۰.....	معنای لغوی فقه
۲۱.....	معنای اصطلاحی فقه
۲۲.....	جایگاه شهید و شهادت در قرآن
۲۵.....	حیات شهیدان
۲۶.....	رزق و روزی نیکو
۲۷.....	بهشت برین؛ جایگاه ابدی شهیدان
۲۹.....	به ثمر رسیدن تلاش در راه اهداف متعالی
۳۰.....	مجاهدین فی سبیل الله؛ فاتحان واقعی
۳۰.....	منزلت و اجر عظیم نزد پروردگار

۳۲	جایگاه شهید و شهادت
۳۲	فضیلت شهید و شهادت
۳۳	آمرزش گناهان
۳۴	بهترین مرگ
۳۶	رسیدن به مقام شفاعت
۳۶	برداشته شدن در و عذاب قبر از شهید
۳۷	بهشت، برین جایگاه ابدی شهیدان
۳۸	شهادت طلبی
۴۱	هم طرازان شهید
۴۱	عاشقان شهادت
۴۲	در راه دفاع از مال، جان، حریم و خانواده
۴۳	عارف به خدا، پیامبر (ص) و اهل بیت و حق تعالی
۴۴	با پاکدامنی از دنیا رفتن
۴۵	پاسداری و حراست در راه خدا
۴۵	مرگ در حال طهارت
۴۷	بزرگداشت نام و یاد شهیدان
۴۷	گریه بر شهید
۴۹	زیارت گلزار شهدا
۵۳	فصل دوم: حکم غسل مس و غسل شهید
۵۳	حکم غسل مس شهید
۵۴	عدم وجوب غسل مس شهید و دلایل آن
۵۵	اشکال مرحوم خوئی در دلیل اول
۵۸	جواب آیت الله ملکی تبریزی به اشکال مرحوم خوئی
۶۰	اشکال نقضی مرحوم خوئی
۶۲	جواب آیت الله ملکی تبریزی به اشکال نقضی مرحوم خوئی
۶۴	اشکال آیت الله ملکی تبریزی به دلیل سوم
۶۹	حکم مس مشکوک الشهادة

مرحوم خوئی و قول به وجوب غسل در فرض شک	۶۹
نقد بر نظر مرحوم خوئی و دلایل آن	۷۳
دفاع استاد ملکی تبریزی از کلام مرحوم سید (یزدی)	۷۵
نظر مرحوم حکیم در تأیید قول صاحب عروه	۷۸
حکم غسل شهید	۷۹
حکم غسل مسلمان	۷۹
سقوط غسل شهید و دلایل آن	۷۹
ادله عدم سقوط غسل از شهید و نقد بر آن ها	۸۱
شروط سقوط غسل شهید	۸۴
سقوط غسل شهید از جانب عزیمت	۸۶
فصل سوم : حکم تحنيط ، تدفين و نماز بر شهید	۸۹
حکم تحنيط شهید	۸۹
تعريف تحنيط	۸۹
وجوب تحنيط ميت	۸۹
عدم وجوب تحنيط شهید	۹۱
حکم تکفين شهید	۹۳
تعريف تکفين	۹۳
حکم تکفين ميت	۹۳
عدم وجوب تکفين شهید	۹۳
حکم لباس ديگران بر تن شهید	۹۸
حکم اشیاء همراه شهید	۹۸
حکم نماز بر شهید	۱۰۳
وجوب نماز بر شهید و دلایل آن	۱۰۳
مستند عدم وجوب نماز بر شهید و نقد بر آن	۱۰۴
فصل چهارم : حکم هم طرازان و افراد ملحق به شهید	۱۰۷
حکم هم طرازان شهید	۱۰۷
دیدگاه صاحب جواهر (ره)	۱۰۷

۱۰۸	دیدگاه صاحب عروه (ره).....
۱۰۸	دیدگاه مرحوم خوئی (ره).....
۱۱۱	دیدگاه امام خمینی (ره).....
۱۱۲	حکم افراد ملحق به شهید.....
۱۱۳	حکم کشته ای که در میدان جنگ پیدا شده است.....
۱۱۴	حکم کشته ای که از میدان جنگ خارج شده است.....
۱۱۵	حکم کشته شده در جنگ با باغیان.....
۱۱۵	حکم کشته شده در حالت جناب.....
۱۱۶	حکم افراد کشته شده در روز تجمع سربازان.....
۱۱۷	حکم افراد کشته شده در حالت جریحه.....
۱۲۳	منابع و مآخذ.....

حیات مادی انسان از لحظه ای آغاز می گردد که در تاریک خانه ی رحم به صورت سلولی پدید می آید و پس از طی مراحل دیده به جهان می گشاید و با پشت سر نهادن نشیب و فرازهایی از کودکی، نوجوانی، جوانی، سالمندی و پیری سرگ، اجل شیشه ی عمر را شکسته و پرونده ی حیات او بسته می شود و اگر داران فامیل و بستگانی باشد، چند روزی نام و خاطره ی او بر سر زبان ها محفوز مانده و سرانجام به کلی فراموش می گردد. این قانون آفرینش درباره ی انسانهای مادی، معمولی است.

اصولا طبع انسانی از جهل و غریزی متزجر است، مخصوصا ما مسلمانان و شیعیان مکتب حضرت علی (ع) که ایشان همواره شیعیان خود را به عدالت و درستی و تقوا سفارش می نمودند. ولی گاهی انسان مسائلی پیش می آید که باید بجنگد، زیرا اگر در مقابل برخی اتفاقات حیاتی بی توجه بود و با یاغیان و متجاوزان مبارزه نکرد علاوه بر نابودی خود و مایه های رحمت ستم و استقرار نظام طاغوت، نظام جامعه انسانی از بین رفته، دنیا به آتشی خون کشیده می شود و فساد و محرومیت و استثمار، جهان را به نابودی می کشاند. و این جاست که قرآن مجید جهاد را به عنوان حق مشروع زندگی بر همه ی مسلمین واجب نموده و می فرماید: «و ما لکم لا قاتلون فی سبیل الله و المستضعفین من الرجال و النساء و الولدان الذین یقولون ربنا اخرجنا من هذه القرية الظالم أهلها و اجعل لنا من لدنک ولیا و اجعل لنا من لدنک نصیرا^۱؛ شما چرا در راه

خدا مبارزه نمی کنید و در راه نجات مردان و زنان و فرزندان مستضعف و ناتوانی که فریاد می کشند خدایا ما را از این قریه و آبادی که اهلش ظالم و ستمگر است نجات ده و برای ما از جانب خود ولی و سرپرستی قرار ده، چرا نمی جنگید؟

طاعت این فریضه ی الهی تمام مردان عدالت خواه و صلح دوست جهان باید باشد. تران و جنایتکاران جنگیده و ریشه ی ظلم و استبداد را قطع کنند و حتی ممکن است برای عاقل به این فریضه جان خود را فدا نمایند و به درجه رفیع شهادت نائل آیند.

در این میان شخصیت های مهم مردان راه حق که حماسه آفرینان تاریخ می باشند، پایان زندگی مادیشان، سرآغاز فصل نوینی از زندگی معنوی آنها محسوب می شود و اگر مرگ وسپری که سن روزگار، پرونده حیات مادی آنها را مختومه می سازد، در برابر آن، دریچه ای از حیات دیگر به روی آنان می گشاید و حیاتی در دل مرگ نصیب آنان می گردد.

گرچه ما خاکیان و در راه ماندگان نسبت به حیثیت عالم غایبیم و این «ارتزاق عند رب» را درک نمی کنیم اما شهید در حقیقت کسی است که به شهود می رسد و در هجرت از زندگی عالم ادنی و جهان سفلی به وادی ایمن و ملکوت اعلا پرواز می کند و چون به سوی الله حرکت می کند، در

۱. مجتبی ذاکری، مقام شهید در پیشگاه پروردگار (مشهد: کانون صندوقهای پس انداز قرض الحسنه استان خراسان،

۱۴۰۳ ه.ق)، صص ۱۲-۱۳

جستجوی حیات جاوید سرچشمه ای را دریافت می کند و سیراب از جرعه ی «أرجعی إلی ربک» به رویت جمال و کسب رضایت حق نایل می آید.^۱

شهادت به چیزی پیوسته اند که ما تنها الفاظ و مفاهیم آن را شنیده و از معنای آن بی خبریم تا چه رسیدن به حقایق آنها؛ آنان ساکنان مقام قرب «أو أدنی» و هم نشینان کررییان در مقام صدق الهی هستند، از مقام کثرت وحدت و جمع، گذشت و به جمع الجمع قریب الفرائض رسیده و اگر کمال دیگران در رسیدن به بهشت است، کمال بهشت نیز به آنان است که «لم یدخلوها وهم یطمعون»^۲ شهیدان، درجات و مقامات منوی خود را که با الهام های ربانی همراه است در وداعهای خود منعکس کرده اند.

«شهید»، نام مقدسی که دست انداخته آن برای هر کسی میسر نمی گردد، آری این مقام و منزلت برای آن است که شهید با خون خویش درخت اسلام را آبیاری و جان خویش را فدای اسلام و میهن اسلام نموده است.

در واقع شهادت مرگ زیبا و زیباترین مرگ موجود در عالم هستی است و مرگ سرخ به عنوان آخرین حربه در سیر و سلوک الی الله، متعالی ترین قصیده ی هستی و اعتلا دهنده ی روح و روان ملکوتی انسان است.^۳

۱. محمود دیانی، نگاهی نو به فرهنگ شهادت (تهران: نشر شاهد، ۱۳۸۶، ش)، ص ۳۳۰

۲. اعراف / ۴۶

۳. مهدی محمد بیگی، وداع لاله ها (قم: آستانه مقدسه، ۱۳۸۴، ش)، ص ۱۹.

۴. دیانی، نگاهی نو به فرهنگ شهادت، ص ۳۰